

POSTANOWIENIE

14 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 14 listopada 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa T.S.
przeciwko syndykowi masy upadłości G. spółki akcyjnej w W.
o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego,
na skutek skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości G. spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 27 stycznia 2022 r., V ACa 99/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od syndyka masy upadłości G. spółki akcyjnej w W. na rzecz powoda T.S. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany G. spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 stycznia 2022 r., w sprawie z powództwa T.S., o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zakresie w jakim pozwalają na rekonstrukcję woli stron umowy w sytuacji usunięcia z umowy indeksowanej do waluty obcej klauzul odesłania do bankowych tabel kursowych (...), poprzez sięgnięcie do przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym, tj. art. 41 prawa wekslowego lub art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu nadanym nowelizacją z dnia 23 października 2008 r. Wskazał też na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które wyraża się w pytaniu: czy dokonana w wyroku oddającym apelację zmiana podstawy prawnej zaskarżonego wyroku na niekorzyść skarżącego, powodująca pogorszenie jego sytuacji prawnej, w sytuacji niewniesienia apelacji przez drugą stronę postępowania, stanowi naruszenie przez Sąd zakazu przewidzianego w art. 384 k.p.c. Wskazał także na istnienie potrzeby wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c., w zakresie w jakim stanowi podstawę uznania, że postanowienia umowy kredytu, dotyczące indeksacji kwoty umowy kredytu do waluty obcej, stanowią świadczenie główne.

Sąd Najwyższy postanowieniem z 7 września 2023 r. wezwał do udziału w sprawie Syndyka masy upadłości pozwanej spółki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Dla uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania opartego na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga się wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów

dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Potrzebne jest także, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Skarżący wskazał przepisy, które jego zdaniem wymagają dokonania wykładni, jednakże wskazane zagadnienia nie mają charakteru nowości, były przedmiotem wypowiedzi orzeczniczych Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Wykładnia art. 385¹ § 1 k.c. w kontekście pojęcia „głównych świadczeń stron” w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości. Klauzule przeliczeniowe zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22). Na takim stanowisku stoi też TSUE (zob. np. wyroki: z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank Nyrt. i OTP Faktoring Követeléskezelő Zrt przeciwko Teréz Ilyés i Emil Kiss, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Zsuzsanna Dunai przeciwko ERSTE Bank Hungary Zrt, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, pkt 44).

Zagadnienie prawne dotyczące możliwości zastępowania przepisami dyspozytywnymi klauzul uznanych za abuzywne, tak by osiągnąć efekt w postaci zastąpienia niewiążących postanowień przeliczeniowych średnim kursem NBP, było przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Jak wskazano w postanowieniu Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2022 r., I CSK 1669/22, czy postanowieniu z 29 grudnia 2022 r., I CSK 3699/22 w razie eliminacji klauzul

spreadowych, zniesiony zostaje nie tylko mechanizm indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - zanika ryzyko kursowe, przez co dochodzi do zmiany charakteru głównego przedmiotu umowy i jej upadku. Brak jest podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami mogącymi wynikać z przepisów o charakterze dyspozytywnym (wyroki Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17 i z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18).

Brak jest m.in. podstaw do zastosowania przez analogię art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 160) i przyjęcia na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP. W chwili zawarcia umowy nie obowiązywał art. 358 k.c. w obecnym brzmieniu, a w szczególności § 2 który odnosi się do możliwości ustalenia wartości waluty obcej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP z dnia wymagalności roszczenia. Także wejście w życie ustawy antyspreadowej w żaden sposób nie wpływa na ocenę abuzywności postanowień we wcześniej zawartych umowach kredytu i ich konsekwencji dla bytu tych umów (zob. w szczególności wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22). Bowiem oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

Jeżeli chodzi o zagadnienie prawne dotyczące art. 384 k.p.c. i zawartej w nim zasady zakazu *reformationis in peius*, należy zauważyć, co następuje.

Zgodnie z art. 384 k.p.c. sąd nie może uchylić lub zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację, chyba że strona przeciwna również wniosła apelację. Po pierwsze, w przedmiotowej sprawie nie doszło ani do zmiany, ani do uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji. Tym samym sytuacja powoda po wniesionej przez niego apelacji nie zmieniła się na gorszą (mniej korzystną), bowiem Sąd drugiej instancji utrzymał w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji. W wyroku z 12 października 2007 r., V CSK 261/07, Sąd Najwyższy stwierdził, że „okoliczność, że Sąd Apelacyjny, wyraził odmienny niż Sąd pierwszej instancji pogląd co do podstawy materialnoprawnej powództwa i uznał - na niekorzyść

strony wnoszącej apelację - że brak jest tej podstawy, nie stanowi naruszenia art. 384 k.p.c. Przepis ten zakazuje bowiem uchylecia lub zmiany wyroku na niekorzyść strony wnoszącej apelację." Podobną ocenę, co do braku naruszenia art. 384 k.p.c. i zawartej tam zasady *reformationis in peius* w sytuacji dokonania odmiennej oceny materialnoprawnej przez sąd odwoławczy zawiera wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2022 r., II CSKP 535/22. Zawarty w art. 384 k.p.c. zakaz *reformationis in peius* ma na celu zapobiegnięcie sytuacji, w której skarżący zostanie pozbawiony skutków prawnych wyroku, które przysługiwałyby mu w braku zaskarżenia wyroku (jego uprawomocnienia w kształcie przed zaskarżeniem), lub zostanie obciążony skutkami prawnymi wyroku, które nie dotyczyłyby go w braku zaskarżenia wyroku (jego uprawomocnienia przed zaskarżeniem - wyrok SN z 9 sierpnia 2019 r., sygn. II CSK 353/18).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800), orzeczono jak w postanowieniu.

(M.M.)

[ms]

